

**DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT**

Justis- og beredskapsministeren

Kontroll- og konstitusjonskomiteen

Deres ref.

Vår ref.
17/1183 -

Dato
20.02.2017

Svar på spørsmål fra komiteen vedrørende nødnettet

Jeg viser til brev fra Kontroll- og konstitusjonskomiteen datert 16. februar d.å. med til sammen seks spørsmål vedrørende nødnettet. Komiteen tar opp viktige problemstillinger, og jeg er opptatt av at alle sider ved saken blir best mulig belyst.

Samtidig forholder det seg slik at saken som komiteen viser til er under etterforskning av Politiets sikkerhetstjeneste (PST). Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM) har også åpnet tilsyn med DNK, jf sikkerhetsloven § 9 bokstav c. Videre har Nasjonal kommunikasjonsmyndighet (Nkom) opplyst at de har åpnet tilsyn med selskapet Broadnet med hjemmel i ekomlovgivningen i den foreliggende sak.

Jeg ber derfor om komiteens forståelse for at jeg ikke kan omtale forhold knyttet til selve hendelsen og mulige årsaker til denne. Jeg har samtidig forståelse for komiteens behov for informasjon i saken og vil derfor, så langt som mulig, formidle den informasjon jeg på nåværende tidspunkt mener kan oversendes uten å komme i konflikt med den pågående etterforskning og kontrollvirksomhet.

Jeg vil innledningsvis understreke at jeg ser svært alvorlig på saken. Jeg har fått forsikringer fra Direktoratet for nødkommunikasjon (DNK) om at det konkrete avviket som ble omtalt i media knyttet til at utenlandske it-arbeidere skal ha hatt uautorisert tilgang til deler av selskapet Broadnets telelinjer, var lukket på det tidspunkt saken ble offentlig kjent og at dette ikke skal ha hatt konsekvenser i form av utfall i Nødnett.

1. Det bes om at statsråden redegjør for de faktiske forhold i saken, herunder om de opplysninger som har kommet fram i media medfører riktighet.

Jeg legger til grunn at den pågående etterforskning og kontrollvirksomhet vil bidra til å belyse de faktiske forhold i saken. Jeg finner derfor ikke å kunne uttale meg om disse før konklusjonene foreligger. Jeg vil informere Stortinget på egnet måte om de faktiske forhold så snart konklusjonene fra PST og kontrollmyndighetene foreligger.

Som generell bakgrunnsinformasjon om Nødnett og driften av dette kan dog etterfølgende opplyses med henvisning til Budsjett-innst. S. nr. 4 (2004-2005), jf. St.prp. nr. 1 (2004-2005) og St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 3 (2004-2005).

Avtale om leveranse og drift av Nødnett ble inngått i 2006. Opprinnelig var avtalepartene Siemens AS og Staten v/Justisdepartementet. Direktoratet for nødkommunikasjon eier og forvalter Nødnett på statens vegne. Ansvaret som hovedleverandør av Nødnett ble overført fra Nokia Siemens Networks AS til Motorola Solutions Norge (MSI) i 2012. MSI benytter flere underleverandører i sine leveranser og drift av Nødnett. I tillegg til å benytte underleverandører for transmisjon som denne saken gjelder, benytter MSI eksempelvis underleverandører til drift- og utbygging av Nødnett, anskaffelse av lokasjoner for basestasjoner, vedlikehold, mv.

I henhold til kontrakten med DNK er MSI ansvarlig for drift og vedlikehold av Nødnett, og de overvåker Nødnett døgnetvis fra et driftssenter i Norge. Ved driftssenteret overvåker de direkte alle komponentene som er eid av staten og skal sørge for hurtig feilretting av disse ved eventuelle feil. Dersom det oppdages et problem i Nødnett som skyldes en feil på en leid telelinje, skal MSI ta kontakt med den aktuelle eieren av denne linjen, for eksempel Broadnet, og følge opp at feilen blir rettet. Tilsvarende har MSI ansvar for å følge opp feilretting fra andre underleverandører og eiere av infrastruktur som Nødnett avhenger av, som for eksempel Telenor, Statens Vegvesen og Jernbaneverket.

Nødnett er et mobilt radiosamband basert på TETRA-standarden og gir dekning i om lag 86 % av Norges landareal. Nettet består av ca. 2100 basestasjoner. Basestasjonene i Nødnett er avhengig av strøm og telelinjer for å fungere, og dersom en basestasjon faller ut, reduseres dekning i Nødnett i det aktuelle området. Nødnett har hatt landsdekkende dekning siden høsten 2015.

En sentral føring, jf. Budsjett-innst. S. nr. 4 (2004-2005), jf. St.prp. nr. 1 (2004-2005) og St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 3 (2004-2005) ved byggingen av Nødnett var å utnytte eksisterende infrastruktur for å holde kostnadene nede og sikre rask og effektiv utbygging. Videre skriver komiteen at de *«...er kjent med at innplassering i og bruk av eksisterende infrastruktur skal så langt mulig skje ved frivillige avtaler med netteier»*. Det er derfor inngått avtaler om bruk av eksisterende master og telelinjer der hvor det

har vært mulig. Ca. 93 % av de ca. 2100 basestasjonene er innplassert hos andre. Resterende stasjoner har DNK bygget selv.

Det er kun to leverandører av telelinjer på nasjonalt nivå i Norge, Broadnet og Telenor. Lokalt er det en rekke mindre leverandører, i all hovedsak kraftselskaper, men disse har ikke vært aktuelle for Nødnett. Telelinjene til basestasjonene er tradisjonelle, leide linjer fra Broadnet og Telenor. DNK har valgt å bygge radiolinjer mellom basestasjoner der det er fri sikt eller mangel på telelinjer fra tilbyder. Om lag 60 % av telelinjene til basestasjonene i Nødnett er dermed eid av DNK (radiolinjer), mens de resterende 40 % leies fra Broadnet og Telenor. Sentrale nettverksnoder, basestasjonsutstyr, radiolinjeutstyr og driftstøttesystemer i Nødnett er eid av staten v/DNK.

Enkelte vitale komponenter i Nødnett er utpekt som skjermingsverdige etter sikkerhetsloven. Dette medfører at komponentene lokalt må sikres i samsvar med objektsikkerhetsregelverket, herunder at personell med selvstendig fysisk tilgang må være autorisert for tilgang eller følges av autorisert personell samt at informasjon om det skjermingsverdige objektet er gradert.

2. Dersom opplysningene er riktige; har Justis- og beredskapsdepartementet vært kjent med at IP-nettet driftes fra India?

DNK orienterte Justis- og beredskapsdepartementet i brev datert 20. oktober 2015 om at Broadnet hadde inngått avtale om å tjenesteutsette deler av sin virksomhet og at noen av Broadnets systemer skulle driftes fra India. DNK opplyste at de ble informert om dette etter at Broadnet hadde inngått avtalen om tjenesteutsettingen.

I brevet informerte DNK om at direktoratet hadde fått forsikringer om at all transmisjon ville bli driftet fra Norge, at det ville bli sikret at klassifisert informasjon ikke ville bli gjort tilgjengelig for uautorisert personell og at nødnettspesifikke leveranser og sikkerhetskritiske systemer ville bli driftet fra Norge. Direktoratet opplyste videre at de var gjort kjent med at Broadnet hadde fått veiledning fra Nasjonal kommunikasjonsmyndighet og NSM før de inngikk avtalen om tjenesteutsetting.

Videre opplyste DNK i samme brev at direktoratet hadde bedt MSI bekrefte at Broadnet fortsatt ville følge kravene i leveransekontrakten til sikkerhet.

Avslutningsvis opplyste DNK at direktoratet ville følge opp leveransene fra Broadnet gjennom mekanismene for leverandøroppfølging i Nødnettkontrakten og at direktoratet ville kunne gjennomføre revisjoner av underleverandører.

Informasjonen ble tatt til etterretning i daværende fagavdeling i departementet fordi det fremgår i brevet at endringene i Broadnets virksomhetsstruktur som forutsatt ble fulgt opp av DNK og MSI.

3. Hvis ja, når og hvordan ble departementet kjent med dette?

Jeg tillater meg å vise til mitt svar på spørsmål to over.

4. Hvordan kunne dette skje, gitt føringene om drift i Norge?

Da saken er under etterforskning, finner jeg det riktig å avvende resultatet av denne før jeg informerer Stortinget om konklusjonene på egnet måte.

Når etterforsknings- og kontrollmyndighetene er klare med sine konklusjoner, vil jeg vurdere om det er behov for å gjøre endringer for å styrke statens kontroll over infrastrukturen og tjenestene som inngår i Nødnett.

Jeg legger foreløpig til grunn de opplysning jeg har mottatt fra DNK om at det konkrete avviket nå er lukket og at det ikke hadde konsekvenser i form av utfall i Nødnett. Jeg merker meg også at underleverandøren Broadnet i en pressemelding datert 10. februar d.å. opplyser at selskapet, etter anmodning fra DNK, har gjort en helhetlig gjennomgang av sin operasjon i India. Selskapet opplyser i samme pressemelding at: *«Etter en totalvurdering har vi kommet til at vi flytter driften av nettet til Norge for å fjerne enhver tvil om hvorvidt sikkerheten er godt nok ivaretatt, sier driftsdirektør Torbjørn G. Krøvel.»*

5. Hva har statsråden gjort for å opplyse saken, etter at den ble kjent gjennom media?

Da departementet ble gjort kjent med saken etter NRKs henvendelse til DNK om denne, ba departementet om ytterligere informasjon. Basert på bl.a. NRKs dekning har jeg stilt en rekke oppfølgingsspørsmål til direktoratet og bedt om en samlet redegjørelse fra DNK. Direktoratet ble bedt om å redegjøre for alle relevante forhold i saken, blant annet for når det aktuelle forholdet ble kjent for direktoratet, hvordan saken ble formidlet til relevante tilsynsinstanser og hvordan direktoratet vil følge opp saken i det videre.

I etterkant av at jeg ba om ovennevnte redegjørelse har PST iverksatt etterforskning i saken og det er åpnet tilsyn med DNK fra Nasjonal sikkerhetsmyndighet. Jeg legger til grunn at DNKs redegjørelse til departementet er relevant for både etterforskningen og tilsynet og ber derfor om forståelse for at jeg ikke omtaler direktoratets redegjørelse ytterligere før konklusjonen fra hhv PST og kontrollmyndighetene foreligger.

I lys av direktoratets redegjørelse, resultatene av etterforskningen til PST og konklusjonene fra kontrollmyndighetenes tilsyn, vil jeg vurdere om det er behov for å gjøre endringer for å styrke statens kontroll over infrastrukturen og tjenestene som inngår i Nødnett.

6. Hvordan har statsråden og Justis- og beredskapsdepartementet forsikret seg om at direktoratets praksis og oppfølging er i tråd med bestemmelsene i sikkerhetsloven?

Sikkerhetsloven gjelder for ethvert organ for stat eller kommune, jf. Sikkerhetsloven § 2. Loven gjelder derfor for DNK på generelt grunnlag og medfører blant annet at direktoratet kan motta og tilvirke sikkerhetsgradert informasjon. I tillegg er enkelte vitale komponenter i nødnett utpekt og klassifisert som skjermingsverdige etter forskrift om objektsikkerhet. Objektsikkerhetsregelverket stiller krav til lokal sikring av objektene i samsvar med sikringsmål for angitt klassifiseringsnivå.

Departementet har fulgt opp forebyggende sikkerhet i underlagte virksomheter gjennom årlig rapportering på sikkerhetstilstanden. I de tilfellene der NSM har gjennomført tilsyn med virksomheter i sektoren har tilsynsrapportene blitt gjennomgått for å vurdere om det har vært behov for oppfølging fra departementets side.

I denne konkrete saken pågår det en etterforskning fra PST og tilsyn fra NSM for å avdekke eventuelle brudd på sikkerhetsloven med forskrifter. Jeg vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte når konklusjonene foreligger når det gjelder vurdering av direktoratets praksis og oppfølging av bestemmelsene i sikkerhetsloven. Departementet vil også etter at funn fra etterforskning og tilsyn er klare, vurdere hvorvidt departementet ytterligere skal følge opp arbeidet med forebyggende sikkerhet i direktoratet.

Jeg gjør for ordens skyld oppmerksom på at ansvaret for nød- og beredskapskommunikasjon overføres til Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) med virkning fra 1. mars d.å. Fra samme tidspunkt avvikles Direktoratet for nødkommunikasjon.

Avslutningsvis vil jeg bemerke at saken aktualiserer en rekke problemstillinger knyttet til nasjonalt eierskap for samfunnskritisk infrastruktur og tjenesteutsetting. Regjeringen har varslet Stortinget om at den vil fremme en melding om nasjonal IKT-sikkerhet, som konkret vil følge opp NOU 2015:13 Digital sårbarhet – sikkert samfunn . Jeg imøteser den videre dialog med Stortinget og komiteen i dette arbeidet.

Med vennlig hilsen

Per-Willy Trudvang Amundsen

